

PREOT MIHAI PETIAN
PREOT TEODOSIE PARASCHIV

CUVÂNT, CREDINȚĂ, VIAȚĂ

TÂLCUIRI SCRIPTURISTICE

Prefață de preot dr. Mihai Petian
Indice de nume, scripturistic și note de preot Teodosie Paraschiv

Cuprins

<i>Prefață</i> (preot dr. Mihai Petian)	7
Fără jertfă trăiești în afara lui Dumnezeu	9
Libertate și responsabilitate	30
Dumnezeu este iubire. Fii și tu iubire!	51
Sfânta Scriptură și semnătura lui Dumnezeu	73
Să învățăm cum să trăim, cum să murim și cum să înviem	90
Post și milostenie	115
Sfinți și sfințenie	140
Despre iertare	160
<i>Indice de nume</i>	183
<i>Indice scripturistic</i>	187

www.abdennur.ro

Coperta: Stanislav Fratescu
Tehnoredactor: Cornelia Paduan

Bun de tipar: octombrie 2016. Apărut: 2016
Editura Abdennur, Strada Petru Rareș nr. 2, 700126, Iași.
Tel. 0232 277 998, Fax 0232 277 988.
e-mail: office@abdennur.ro

Fără jertfă trăiești în afara lui Dumnezeu

Preot Mihai Petian: *Suntem la o nouă emisiune Credință și viață¹. Prin TV Sibiu, părintele Mihai Petian vă dă binețe. Am trecut, cu ajutorul lui Dumnezeu, două săptămâni din Postul Mare, suntem în săptămâna a treia, care se va încheia cu o duminică foarte frumoasă, cea închinată Sfintei Cruci. De aceea ne-am gândit să intrăm din nou în dialog cu dumneavoastră, telespectatorii TV Sibiu, avându-l alături de noi pe invitatul meu, părintele Teodosie. Bine ați venit pentru prima dată în cadrul emisiunii noastre!*

Preot Teodosie: Bine v-am găsit!

Părintele Teodosie de la Ceahlău, în trecere fiind, coleg de facultate și prieten, este oaspetele nostru și al TV Sibiu. Dacă în duminica trecută l-am sărbătorit pe Sfântul Grigorie Palama², cu o Evanghelie deosebită, a vindecării slăbănogului, în care s-a precizat cât de neprețuită este adevărata prietenie (cum se spune în poporul nostru: „Prietenul la nevoie se cunoaște”), putem observa că, pe parcursul acestei săptămâni, toate Evangheliile citite ne duc cu gândul la Duminica Sfintei Cruci. Părinte, de ce considerați că Biserica a rânduit ca la mijlocul postului să înălțăm Crucea Domnului în mijlocul bisericilor?

Pentru a ne aminti de jertfa Mântuitorului, pentru a ne încuraja, pe calea postului și în pregătirea noastră, pentru marea sărbătoare

1. Emisiune difuzată în data de 17 martie 2014.

2. Sfântul Grigorie Palama (1296-1359), arhiepiscop al Tesalonicului, a fost unul dintre cei mai profunzi și mai originali teologi ai Bisericii Ortodoxe din secolul al XIV-lea.

a creștinătății, Învierea Domnului. Pe acest drum al osteneții și al nevoinței prin post, Biserica a avut grijă să ne întărească acum, la mijlocul postului, amintindu-ne de Sfânta Cruce și de jertfa Mântuitorului pe Sfânta Cruce.

Da, este interesantă această provocare a Bisericii pentru noi, pentru că, ați observat dumneavoastră, unii dintre credincioși se mândresc cu postul, cred că au făcut un lucru mare prin faptul că au păzit rânduiala sa două sau trei săptămâni. Biserica, tocmai de aceea, cum ați amintit, ne-a pus Sfânta Cruce, ca să arate, de fapt, ceea ce a făcut Bunul Dumnezeu pentru noi. În schimb, iată cum sună o vorbă patericală despre lauda de sine (Ava Macarie, apoftegma 23). Un ucenic cere sfat părintelui: „Avva spune-mi un cuvânt”. Avva răspunde: „Du-te în cimitir și ceartă morții”. Zis și făcut. La întoarcere, ucenicul este întrebat: „Ce ți-au spus?”. „Nimic.” „Du-te iarăși mâine și laudă-i.” Fratele s-a dus. I-a lăudat, făcându-i apostoli, sfinți și drepti. S-a întors și a fost întrebat: „Nu ți-au răspuns nimic?”. „Nu”, a răspuns fratele. Atunci Avva Antonie îl sfătuiește: „La fel fă și tu dacă vrei să te mântuiești. Să nu iei în seamă nedreptatea și nici lauda lor”. Este importantă duminica aceasta și pentru ceilalți care nu au postit până acum, pentru a-și da seama de valoarea postului, a jertfei, deoarece, așa cum ați amintit, postul nu are un scop în sine, ci este legat de jertfă, de iertare. Postul fără iertare este doar un regim, un simplu regim. Dumneavoastră puteți să ne spuneți în continuare în ce constă valoarea postului și ce se întâmplă atunci când omul postește.

Postul, în general, îl regăsim în toate culturile, cu atât mai mult în creștinism, întrucât este modul prin care ne putem curăța sufletul și ne putem întări suflătele. Nu trebuie să uităm niciodată că omul nu este numai trup, ci și suflet. Postul, în sine, nu se adresează numai trupului, adică reținerea de la anumite mâncăruri și băuturi, ci se adresează, cred – și așa mărturisesc și Sfinții Părinți –, în primul și-n primul rând sufletului. Valoarea postului este aceea că ne întărește sufletul și, bineînțeles, ne ușurează, cum spun toți

Sfinții Părinți, trupul, adică ne ușurează de greutatea și povara pe care le purtăm permanent asupra noastră și cu care ne încărcăm zi de zi în decursul vieții; prin post ne ușurăm atât trupește, dar mai ales sufletește. De ce? Pentru că acest sens este înțeles și prin dezlegările sau prin ușurarea pe care Sfinții Părinți le-au rânduit. Postul, cum ați spus și sfinția voastră, nu este un scop în sine. De aceea, nu este nici o problemă când postul este mai ușor sau mai aspru. Scopul postului este nu atât de a ne chinui trupul ci, în primul și-n primul rând, de a ne întări duhovnicește. Și sigur că Biserica a ales pericopa cea mai potrivită care să se citească în această duminică, a treia, când facem pomenirea Sfintei Cruci.

Într-adevăr, este o pericopă, să-i spunem, cutremurătoare. Este totodată o chemare, poate să fie și o mărturisire de credință; toate acestea le găsim în cuvintele Mântuitorului nostru Iisus Hristos. E vorba despre Evanghelia după Marcu 8, 34: „Oricine voiește să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să-Mi urmeze Mie”. Avem o precizare în Evanghelia după Luca 9, 23, unde ni se spune: „să-și ia crucea sa în fiecare zi”. Cum au înțeles creștinii de odinioară și cum înțeleg creștinii de astăzi acest demers?

Cuvintele care se citesc în această duminică pot fi înțelese dacă le încadrăm în întreaga pericopă și-n întregul capitol. Noi, în tradiția ortodoxă, avem această grijă ca să interpretăm textele scripturistice totdeauna în contextul lor. Nu luăm nici un cuvânt din Scriptură ca să-l rupem de contextul în care a fost spus. De aceea, dacă citim cu câteva versete mai sus, vom vedea care este motivul pentru care Mântuitorul a rostit aceste cuvinte în fața ucenicilor Săi. Să ne amintim că Petru L-a tras deoparte pe Mântuitorul, încercând să-L convingă să nu-Și împlinească misiunea pentru care S-a întrupat, spunându-I: „să nu faci aceasta” sau „să nu-Ți fie Ție aceasta”, adică să Se jertfească sau să ajungă să sufere în Ierusalim. I-a zis, cu alte cuvinte, să-și salveze viața. Și atunci Mântuitorul rostește aceste cuvinte: „Oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie” (Marcu 8, 34).

Deci Mântuitorul face apel la voința noastră. Dumnezeu nu obligă pe nimeni. Dumnezeu nu mântuiește pe nimeni cu forța. Pentru că l-a înzestrat pe om cu libertatea voinței. Iar Mântuitorul, deși așteaptă pe toată lumea (pentru că este Cel care a spus: „Dumnezeu nu voiește moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu”¹), ne îndeamnă pe fiecare dintre noi cu cuvintele pe care le-am auzit: „Oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie”. Sigur, se pune întrebarea: ce înțelegem prin lepădarea de sine? Nu înseamnă anularea voinței. Mulți consideră că a te lepăda de sine ar însemna lepădarea voinței, adică să te transformi într-un robot. Nu! Prin lepădare de sine înțelegem lepădarea de acea voie care nu este conformă cu cea a lui Dumnezeu. Sau, altfel spus, înseamnă a face voia lui Dumnezeu. A împlini poruncile înseamnă să-ți aliniezi voia cu cea a lui Dumnezeu. E ca atunci când doi oameni privesc în aceeași direcție. În trecut, era obiceiul ca, atunci când tinerii se căsătoreau și făceau câte o poză, nu se priveau ochi în ochi, ci priveau în aceeași direcție, mărturisind iubirea și unitatea voinței, că au ales să aibă aceeași voință, să urmărească aceeași direcție. Același lucru îl vrea și Dumnezeu de la noi, El, Care ne iubește și Care spune că atât de mult a iubit lumea, încât pe Unicul Său Fiu L-a trimis pentru mântuirea neamului omenesc². Dumnezeu vrea să aliniem voia noastră liberă cu voia Lui. Nu este vorba despre o obligație, o forțare a voii. El face apel permanent la noi: „Dacă vrea cineva să Mă asculte, iată ce primește”.

Noi nu ne închinăm la Sfânta Cruce pentru că este de o formă artistică desăvârșită, ci pentru că ea se identifică cu Cel ce s-a răstignit pe ea. Ce mai putem înțelege prin cruce?

Prin cruce înțelegem asumarea vieții noastre; viața noastră de zi cu zi, cu bune și cu rele. Sigur, crucea are mai multe sensuri.

1. Cf. Iezechiel 33, 11.

2. Cf. Ioan 3, 16.

Prin cruce înțelegem lemnul Sfintei Cruci, pe care a fost răstignit Mântuitorul, lemnul cel de viață făcător; înțelegem semnul Sfintei Cruci cu care ne însemnăm, armă împotriva demonilor, cum spun Sfinții Părinți și cântările noastre liturgice. Semnul Sfintei Cruci mai reprezintă și crucea pe care o purtăm la gât și cu care sunt însemnate toate obiectele de cult și pe care o vedem pe fiecare biserică. Desigur, prin Sfânta Cruce mai înțelegem și sensul pe care ni-l descoperă pericopa care se citește în duminica a treia. Și, zic eu, înseamnă asumarea vieții noastre, cu bune și cu rele. De ce? Un om care nu-și asumă toate nu poate avea pace în sufletul lui, nu poate să-și găsească locul în viață. Dumnezeu ne cere să ne asumăm crucea aceasta pentru că osteneala și greutățile cu care se confruntă fiecare dintre noi în această viață trecătoare nu sunt neapărat generate de noi personal. Sunt urmările păcatului, de mii și mii de ani, adunate în timp. Și atunci, dacă se întâmplă să suferim – și cu siguranță că fiecare suferă într-un fel sau altul –, Dumnezeu ne cere asumarea acestei suferințe pentru a avea pace în sufletul nostru și a putea să-I urmăm voia, să-I împlinim cuvintele. Și încheie acest verset: „Dacă voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie” (Marcu 8, 34). Urmarea lui Hristos, adică urmarea poruncilor lui Dumnezeu, presupune lepădarea de sine, adică alinierea voii noastre libere cu voia lui Dumnezeu și asumarea responsabilă a vieții noastre, cu bune și cu rele.

Crucea nu este o povară, din câte am înțeles. Sfântul Bernard, dacă nu mă înșel, într-o cuvântare, le-a spus celor ce erau de față și se plângeau de povara crucii: „Crucea poate fi o povară, așa precum consideră pasărea că cele două aripi sunt o povară pentru ea”. Iar Sfântul Ioan Gură de Aur¹ spune atât de frumos: „având crucea, nu-mi mai este frică de lup, pentru că păstorul este cu noi”.

1. Ioan Gură de Aur (344/354-407) a fost numit „Hrisostomul” pentru bogata sa activitate misionară și de predicator al moralei creștine. Opera sa vastă conține 18 volume.

Dumnezeu nu face abuz de libertate. „Dacă vrea cineva să își ia crucea”... Aș putea spune că una este crucea celor ce ne-am născut în zilele acestea și alta a fost crucea din secolele al XIV-lea, al XV-lea sau pe vremea sfintelor sinoade. Apoi, crucea este diferită și în funcție de gen. Dumnezeu ne-a rânduit să ne naștem bărbați sau femei. O cruce au femeile, aceea de a naște copii și celelalte pe care le știm, și altă cruce au bărbații. Și apoi, din punct de vedere profesional, fiecare are o cruce care trebuie dusă până la capăt. Este, într-adevăr, o chemare și un impuls în a ne lua crucea și a o duce fără cârtire, oriunde am merge sau orice am face. Întrebarea se pune: până unde s-o ducem? Eu aș spune până pe Golgota, pentru că, dincolo de cruce, e bine să vedem că există și bucuria împlinirii, bucurie care izvorăște din bucuria Învierii.

Mă bucur că ați explicat foarte bine cuvintele mele când am spus că „luarea crucii” înseamnă asumarea vieții, cu bune și cu rele. Adică fiecare să ne asumăm viața și statutul în care ne-am născut, care n-a ținut de noi. Nu ne-am ales noi părinții, nu ne-am ales nici statutul social, nici cel economic, nimic. Nici măcar sănătatea.

La venirea noastră în lume.

Așa este.

Dar nici la plecare. Nu ne alegem timpul, locul sau modul. Toate acestea depind de altcineva. Depind de Dumnezeu.

Și nici la plecare. Dar mai ales la venire. Dumnezeu asta ne cere: să ne asumăm viața, cu toate ale ei, cu bune și cu rele, și să-I împlinim voia, arătându-ne și plata pe care El ne-o va da dacă Îi vom împlini voia. De fapt, împlinirea voii lui Dumnezeu nu este o constrângere a libertății. Dacă stăm bine și ne gândim, ascultarea de voia lui Dumnezeu sau împlinirea poruncilor lui Dumnezeu înseamnă să ne potențăm la maxim libertatea voinței. A face un lucru greșit nu înseamnă că ești mai liber, înseamnă că îți pierzi libertatea. Dumnezeu este Cel care ne arată calea; și, cum majoritatea suntem șoferi, cred că, atunci când te așezi la volan,

ai clar în minte care ți-e drumul, cu toate întortoachelile lui. Nu-ți propui niciodată să te abați de la drum, să mergi pe câmp. Tot așa și noi trebuie să fim responsabili și să nu ne închipuim că putem trăi bine încălcând voia lui Dumnezeu, adică ieșind de pe calea aceasta, care este cea mai sigură. Cred că e un exemplu bun, pe înțelesul tuturor.

Da. Și, din nou, sfârșitul acestui verset este provocator: „să-Mi urmeze Mie”. În literatura teologică, există cel puțin două cărți pe care le-am putea recomanda: Toma de Kempis¹ cu Urmarea lui Hristos², o carte aproape dusă spre pietism și Despre viața în Hristos³ de Nicolae Cabasila, în care autorul face mereu referire la o viață echilibrată prin Sfintele Taine. De asemenea, îl putem recomanda pe Fericitul Augustin, cu Confesiunile⁴ sale, care au apărut când eram studenți, prin anii '80. Confesiunile este o carte atât de interesantă, încât se citește într-o noapte. Deși era un foarte bun cunoscător al filosofiei vremii, autorul cărții nu era creștin. Mama sa, Monica, întâlnindu-se cu Sfântul Ambrozie, i-a mărturisit necazul din suflet, legat de fiu. Sfântul Ambrozie i-a spus: „Este imposibil ca Dumnezeu să nu Se uite la lacrimile unei mame” și, prin mijlocirea mamei Fericitului Augustin, după 30 de ani de permanentă rugăciune, el s-a convertit, devenind episcop, filosof creștin, un strălucit teolog și doctor al Bisericii. În sensul acesta, practic,

1. Toma de Kempis (1380-1471).
2. După Biblie, este cartea tipărită în cele mai multe limbi și în cel mai mare număr de exemplare; numai textul în limba latină a depășit 2 000 de ediții. Toma de Kempis, *Urmarea lui Iisus Hristos*, Editura Artemis, 2004, ediția anastatică a cărții apărute în anul 1923, la Tipografia Mănăstirii Neamț.
3. Nicolae Cabasila (sfânt, teolog și cuvios, 1322-1392), *Despre viața în Hristos*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2014. Lucrarea a apărut în mai multe ediții.
4. Fericitul Augustin (354-430), *Confessiones (Mărturisiri)*, col. „Părinți și scriitori bisericești”, vol. 64, EIBMBOR, București, 1985. Traducere de prof. dr. docent Nicolae Barbu.